

Mesleki ve Teknik Eğitimin Finansmanı

Doç. Dr. Haydar TAYMAZ (*)

Türk eğitim sistemi, uygulanan programlar açısından genel ile mesleki ve teknikeğitim alt sistemlerinden oluşmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim alt sistemi amaçlarını, daha çok ortaöğretim düzeyindeki okullar, çıraklık eğitimi ve halk eğitimi kurslarında yapılan öğretim ile gerçekleştirir. Bu alt sistem, yönetim ve denetim bakımından olduğu gibi, finansman sağlanması ve ihtiyaçların karşılanmasında da genelde merkezi sisteme bağlıdır. Mesleki ve teknik öğretimin finansmanı a) Devlet Bütçesinden, b) Okulların Döner sermayelerinden, c) Okul Koruma Derneklerinden, d) Özel bağışlardan e) Yabancı Kaynaklardan sağlanmaktadır.

Devlet Bütçesinden Sağlanan Finansman :

Eğitim Sisteminde genel olarak giderlerin büyük bir kısmı Devlet bütçesinden karşılanır. Mesleki ve teknik eğitim kuruluşları ile okulların finansman kaynağının esasını ve büyük bir kısmını bütçeden

ÇİZELGE I

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA ÖĞRENCİ SAYILARI VE YILLARA GÖRE TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISINA YÜZDE ORANLARI

Oğretim Yılları	Toplam Öğrenci Sayısı	Genel orta Öğretimde Öğrenci Sayısı	% oranı	Mesleki ve Teknik Öğretimde öğrenci Sayısı	% Oranı
1973—1974	1.516.872	1.231.433	81	285.439	19
1974—1975	1.598.415	1.284.984	80	313.431	20
1975—1976	1.811.723	1.424.791	73	386.932	27
1976—1977	1.918.748	1.482.905	77	435.843	23
1977—1978	2.028.721	1.559.886	77	468.835	23
1978—1979	1.949.963	1.592.212	82	357.751	18
1979—1980	2.079.916	1.711.993	82	367.923	18
1980—1981	2.020.586	1.653.800	82	366.786	18
1981—1982	2.021.225	1.658.202	82	363.053	18
1982—1983	2.753.606	2.377.000	86	376.606	14

(*) A Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi

CİZELGE II

DEVLET VE MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI BÜTÇELERİ
GENEL İLE MESLEKİ VE TEKNİKÖĞRETİME AYRILAN
MİKTARLAR YÜZDE ORANLARI

Yıllar	Genel Bütçe (1000 TL)	Milli Eğitim		Genel orta		Mesleki veTeknik	
		Bakanlığı Bütçesi (1000 TL)	%	Öğretim Bütçesi (1000 TL)	%	Öğretim Bütçesi (1000 TL)	%
1974	81 651 577	12 757 182	16	2 141 142	17	2 907 689	23
1975	107 680 515	14 510 906	14	3 088 324	21	3 041 233	21
1976	153 637 352	21 398 648	14	3 596 504	14	3 312 154	16
1977	229 692 789	25 655 189	11	5 435 844	21	5 749 555	22
1978	276 148 529	27 263 072	10	5 625 350	21	7 636 535	28
1979	409 430 671	46 052 220	11	8 436 780	18	111 941 248	26
1980	756 600 000	88 255 576	12	18 313 556	21	17 821 847	20
1981	1 540 965 037	147 261 993	9	32 003 481	22	24 232 340	16
1982	1 780 640 059	187 657 832	10	50 592 218	27	29 951 780	16
1983	2 556 902 500	286 619 806	11	65 592 218	11	69 592 491	15

ayrılan ödenekler oluşturmaktadır. Son on yılda eğitim sisteminde, ortaöğretim düzeyinde genel ilke, mesleki ve tekniköğretim kurumlarındaki öğrenci sayıları ile bu sayıların öğrenci sayısına yüzde oranları çizelgede gösterildiği gibidir.

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim ve öğretim kurumlarının bina yatırım harcamaları, Bayındırlık Bakanlığı bütçesine yapılan transferlerle karşılanır. Son on yılda, Millî Eğitim Bakanlığının Devlet bütçesinden aldığı miktar, genel ilke mesleki ve tekniköğretime ayrılan miktarlar ile yüzde oranları çizelgede gösterilmiştir.

Okulların Döner Sermayelerinden Sağlanan Finansman

Mesleki ve tekniköğretim okullarında, öğrencilerin beceri kazanmaları için atelyelerde yaptıkları çalışmalar sırasında mal veya hizmet şeklinde kıymet üretilmektedir. İlk sınıflarda üretim araç ve malzemelerini doğru kullanarak temel işlemleri yapma becerisi kazanan öğrencilerin, öğretim programlarına uygun olarak yaptıkları atelye çalışmalarında elde edilen ürünleri değerlendirmek üzere Döner Sermaye ilk defa 1938 yılında kurulmuştur.

Döner sermaye, öğrencilerin ayrı ayrı ve grup halinde bir proje üzerinde çalışarak mal veya hizmet, şeklinde kıymet üretmelerine, okul çağında ve çatısı altında üretime yönelik işbirliği içinde çalışma alışkanlığı kazanmalarına, öğretim için harcanan enerji, emek ve malzemenin ürüne ve dolayısıyla gelir sağlamaya dönüştürülmesine, öğrenciler için gerçek iş hayatına benzer bir ortam sağlanmasına yöneliktir.

ÇİZELGE III

ORTA DERECELİ MESLEKİ VE TEKNİKÖĞRETİM OKULLARINDA DÖNER SERMAYE ÇALIŞMALARININ SONUÇLARI

Yıllar	Okul Sayısı	Sipariş Tutarı TL	Elde Edilen Kâr TL	Okulca Sarfedilen Miktar TL	Maliyeye Devredilen mik. TL
1977	362	221 439 799	38 099 157	16 389 781	21 709 286
1978	362	195 500 000	31 300 000	12 700 000	18 600 000
1979	367	520 874 659	69 283 987	28 155 141	41 128 846
1980	367	473 158 504	75 735 772	23 430 154	52 305 618
1981	377	1 364 194 126	312 903 470	89 066 953	223 836 517
1982	397	1 699 595 128	532 048 596	131 723 902	400 324 694

Orta dereceli mesleki ve tekniköğretim okullarında son altı yıldaki döner sermaye çalışmalarının sonuçları aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Okul-Aile Birlikleri veya Okul Koruma Dernekleri ile sağlanan Kaynaklar :

İlk ve ortaöğretim okulları bünyelerindeki okul aile birliklerinin genel amacı, okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve öğretmenler arasında işbirliğini sağlamaktır. Koruma derneklerinin amacı, öğrencilere iyi bir eğitim ortamı sağlamak üzere veli ve okul personeli arasında ilişkileri geliştirmek ve katkıda bulunmaktır. Her iki kuruluşun üyeleri, öğrenci velileri ve okulun eğitimci personeldir. Kuruluşların görevleri genelde öğrencilerin en iyi bir şekilde yetiştirilmeleri için programlı olarak yapılacak etkinlikleri kapsar. Bunlardan biri, velilerden ve diğer çeşitli etkinliklerden, kaynaklardan sağlanacak gelirler ile okulun açılış yılı içinde ve sonunda yapacağı çalışmalara yardım ve katkıda bulunmaktır.

Her Okul, çevre koşullarının elverdiği ölçüde birlik ve dernek yolu ile sağladığı parasal kaynaklar, okulun cari ve yatırım harcamalarında belirli ölçüde kullanılan kayıtlar okullarda tutulduğundan, Millî Eğitim sistemi için toplam olarak miktarlarının belirtilmesi olanaksızdır.

Özel Bağışlardan Sağlanan Finansman :

Türk eğitim sisteminin her alan ve kademesindeki öğretim kurumlarına şahıs ve kuruluşların özel bağışları olmaktadır. Bu bağışlar, para olarak yapıldığı gibi taşınır ve taşınmaz mallar şeklinde de görülmektedir. Mesleki ve tekniköğretim kurumlarına bağışlar, okul arsası, bina ve tesislerin inşası, atelyeler için makina, takım ve malzeme, öğretim aracı olarak devretmektedir. Bu bağışlar, çoğunlukla mal şeklinde yapılmış olduğundan, listeleri sağlanabilir ise de değerleri para birimi ile ifade edilecek hale getirilmemiştir.

Eğitim sistemine yapılan bağışların bu birim tarafından toplanması ve harcamaların yapılması için Millî Eğitim Bakanlığı Vakfı 19 Şubat 1981 tarihinde kurulmuştur. Vakıf, kısa bir süre için ülkemizde her ilde ve ilçelerin büyük bir kısmında şubelerini, ayrıca Yurtdışında Almanya, İsviçre, İngiltere, Amerika ve Irak irtibat bürolarını kurmuştur. Millî Eğitim Vakfına iki yılda yapılan bağışların tutarı 195.660.233.— TL ve taşınmaz mal bağışlarının yaklaşık tutarı 973.117.000.— TL'dir.

Dış Kaynaklardan Sağlanan Finansman :

Mesleki ve tekniköğretime dış kaynaklardan yardım sağlamak üzere 1971 yılında da 10 yıl süreli Teknik Eğitim Finansman Projesi hazırlanmıştır. Bu projenin genel amacı, yetişkinler Eğitim Merkezlerinin kurulması, Ders Aletleri Yapım Merkezi, Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi, Endüstri Meslek ve Teknik Liselerin geliştirilmesi için gerekli makina ve çıkarlarını sağlamaktır. Bu amaçların gerçekleşmesi için Dünya Bankasından 13.500.000 Amerikan doları kredi sağlanmıştır.

Elektronik Cihazların Bakım ve onarımında Eğitim Merkezi (EBOEM) kurulması için çalışmalar Türkiye Bilimsel Araştırma kurumu ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNİDO) tarafından 1976-1982 yılları arasında yürütülmüştür. Daha sonra Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Tekniköğretime devredilen bu proje için 1983 yılında UNİDO tarafından 712.405 Amerikan doları katkı sağlanmıştır.

Eğitim etkinliğimiz, meslek öğreniminin ilk ve orta derecesinden en yüksek derecesine değin ülkede sağlanmasını hedef tutmuştur.

ATATÜRK
